

دگرگونه محالته شهری در گذر زمان (م. ش. ۱۳۹۰) و ننگ وزرگنده

نویسنده: منصوره سادات مظفری

انتشارات آموزش و پژوهش بوعلی

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، نرسیده به خیابان زرتشت، کوچه ناصر،
info@boulipub.com پلاک ۳۲ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۸۶۰۳۷۴۲۸

سرشناسه	مظلوم، منصوره سادات-۱۳۵۴
عنوان	دگرگونی محلات شهری در گذر زمان (محلات ونک و زرگنده)
مشخصات نشر	تهران، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی ۱۳۹۷
مشخصات ظاهر	۱۴۹ صفحه
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۳۹-۵۳-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
زبان	فارسی
موضوع	محله ها-تهران-ایران
کتابخانه	-
رده بندی یکره	DSR۲۰۷۹/۵۸۹م۵۷ ۱۳۹۷
رده بندی دیوب	۹۵۵/۱۲۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۵۱۴۱۱۹
ناشر	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
مدیر مسئول	سیده نیلوفر شامرادی
مدیر اجرایی	محمد هادی احمدی
صفحه آرای و طراحی جلد	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
تیراژ	۱۰۰۰
نوبت چاپ	اول - ۱۳۹۷
چاپ و صحافی	چاپ نشاط
قیمت	۲۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است؛ مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤلف می باشد. هرگونه برداشت، تکثیر، کپی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

عنوان.....	صفحه.....
پیشگفتار.....	۱۱.....
بخش اول: مقدمه.....	۱۳.....
بخش دوم: مدل ها و نظریه ها.....	۱۷.....
مدل تغییرات اجتماعی.....	۲۰.....
مدل نظریه های مهاجرتی.....	۲۰.....
مدل نظریه های ادراکی رفتاری.....	۲۳.....
مدل چشم انداز فرهنگی.....	۲۵.....
نظریه های رشد توسعه و نقش شهری.....	۲۷.....
جهت رشد توسعه ایران و تاثیرات فضایی آن.....	۳۰.....
مفاهیم و اصطلاحات.....	۳۱.....
روابط بین نقش و فرم.....	۳۳.....
مفهوم فضا در جغرافیا.....	۳۳.....
حومه نشینی.....	۳۵.....
حاشیه خارجی حاشیه روستایی شهری.....	۳۵.....
مفهوم منطقه حاشیه نشین.....	۳۶.....
تعریف محله از نظر ضوابط و تقسیمات کشوری و مربوط ۱۳۶.....	۳۷.....
سیر تحول مفهوم محله در ایران.....	۳۷.....
بررسی محله در ایران باستان.....	۳۸.....
بررسی محله بعد از اسلام تا دوره معاصر.....	۳۸.....
محله از نظر روابط اجتماعی - اقتصادی و نحوه اداری آن.....	۳۹.....
محله از نظر خدمات عمومی و مرکز محله ای.....	۴۱.....
خصوصیات کالبدی محله ها.....	۴۳.....
محدوده و موقعیت محله ها نسبت به یکدیگر.....	۴۵.....
ساختار فضایی و نظام محله بندی نواحی مورد مطالعه.....	۴۶.....
نظام محله بندی در نواحی مورد مطالعه (ونک-زرگنده).....	۴۷.....
عوامل موثر بر تحولات ساختار شهر تهران.....	۴۹.....
بافت شهر.....	۵۱.....

۵۲		سیمای شهر
۵۴		ساخت فضای کالبدی روستا
۵۶		ساخت فضای کالبدی شهر
۵۸		سیمای شهری زرگنده
۵۹		سیمای شهری ونک
۶۱		بخش سوم: ویژگیهای جغرافیایی
۶۱		موقعیت جغرافیایی
۶۱		ویژگیهای طبیعی
۶۲		توپوگرافی
۶۲		ویژگیهای زمین شناسی و خاک شناسی
۶۷		ویژگیهای اقلیمی
۶۹		منابع
۷۲		پیشینه تاریخی نواحی مورد مطالعه
۷۲		تاریخچه مراحل توسعه فیزیکی شهر ن
۷۴		بررسی تاریخی ورود تحول شهر
۷۵		وجه تسمیه شمیران
۷۷		وجه تسمیه زرگنده
۷۷		پیشینه تاریخی زرگنده
۷۷		احداث سفارتخانه روسیه و شرحی بر نفوذ روسها بر زرگنده
۷۸		روند توسعه تاریخی زرگنده
۸۰		وجه تسمیه ونک
۸۰		پیشینه تاریخی ونک
۸۱		روند توسعه تاریخی ونک
۸۲		دانشگاه الزهرا عامل مهم در دگرگونی کلی ده ونک
۸۳		بررسی خصوصیات جمعیتی نواحی مورد مطالعه در فاصله سالهای ۱۳۳۵-۷۵
۸۴		تحولات جمعیتی محلات مورد مطالعه
۸۶		ساختار و ترکیب سنی جمعیت
۸۷		ساختار ترکیب سنی جمعیت
۸۸		مهاجرت
۹۰		بررسی ویژگیهای اجتماعی نواحی مورد مطالعه

۹۱		بررسی تغییرات اجتماعی در نواحی مورد مطالعه
۹۴		ویژگیهای اجتماعی زرگنده
۹۵		ویژگیهای اجتماعی ونک
۹۶		بررسی ویژگیهای اقتصادی نواحی مورد مطالعه (ونک-زرگنده)
۹۸		خصوصیات اقتصادی و اشتغال در زرگنده
۹۹		خصوصیات اقتصادی و اشتغال در زرگنده
۱۰۰		بافت فیزیکی نقاط جمعیتی نواحی مورد مطالعه
۱۰۱		کیفیت فیزیکی واحدهای مسکونی
۱۰۱		بررسی عوامل کالبدی فیزیکی
۱۰۲		خصوصیات کالبدی فیزیکی زرگنده
۱۰۴		خصوصیات کالبدی فیزیکی ونک
۱۰۷		بخش چهارم: تغییرات فرم و نقشی محلات مورد مطالعه (ونک-زرگنده)
۱۰۷		بررسی تغییرات فرم و نواحی مورد مطالعه
۱۰۹		شکل و سیمای عمومی محلات مورد مطالعه و تغییرات فرمی آنها
۱۱۲		شکل ظاهری و خصوصیات معماری محلات عمومی
۱۲۱		بررسی تغییرات نقشی نواحی مورد مطالعه
۱۲۱		نقش سکونتگاهی و خوابگاهی محلات مورد مطالعه
۱۲۲		نقشهای اجتماعی و فرهنگی محلات مورد مطالعه
۱۲۳		نقشها و خدمات آموزشی
۱۲۵		نقش خدمات پزشکی و درمانی
۱۲۵		نقش اداری
۱۲۶		نقش اقتصادی
۱۲۷		نقش ارتباطی
۱۲۷		نقش فرهنگی تفریحی و ورزشی
۱۲۸		توسعه و تکامل نقشهای نواحی مورد مطالعه
۱۳۱		بخش پنجم: تطبیق تنویرهای به کاررفته در نواحی مورد مطالعه
۱۳۱		مدل تغییرات اجتماعی
۱۳۲		مدل نظریه های مهاجرتی
۱۳۳		مدل نظریه های ادراکی-رفتاری
۱۳۳		مدل چشم انداز فرهنگی و تغییرات چشم انداز روستایی نواحی مورد مطالعه

- نظریه های رشد و توسعه و نقش شهری..... ۱۳۴
- پاسخ به فرضیات..... ۱۳۵
- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات..... ۱۳۷
- ارائه پیشنهادات..... ۱۴۳
- منابع و مآخذ..... ۱۴۵

پیشگفتار

به دنبال رشد و توسعه کشورهای جهان و شهرهای بزرگ این کشورها در زمینه های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی توسعه افقی و عمودی این شهرها نیز گسترش یافته و بر مناطق پیرامونی خود نیز تاثیر گذارده است و بسیاری از این شهرها به صورت کلان شهرهایی بسیار وسیع و بزرگ درآمده اند. پیوستن تهران به شبکه جهانی سرمایه داری و تبعیت از الگوهای رشد و توسعه اقتصادی این کشورها پایتخت را در جهت رشد ناموزون بدون توجه به سایر نواحی کشور سبک داد و آنرا به همراه نواحی پیرامونی به یک شبکه بزرگ از شهرهای متصل تبدیل نمود.

مکان و موقعیت شهر تهران در دامنه جنوبی البرز و محصور بین دو رودخانه کرج و جاجرود و برخورداری از اقلیم نسبتاً مساعد و استقرار بر سر راههای مهم ارتباطی به آن موقعیت ویژه ای بخشیده که همیشه مورد توجه حاکمان قرار گرفته است از دوره های تاریخی گذشته یعنی هنگامیکه تهران روستائی بیش نبود تاکنون فاز و نشیبهای بسیاری را پیموده و از زمان صفویه و در دوره افشاریه و زندیه مورد توجه قرار گرفت و رنجهای اساسی شهر از زمان قاجاریه با پذیرش نقش سیاسی به عنوان پایتخت حکومت قاجار به وجود آمد. همزمان با تمرکز سیاسی واداری مرحله تازه ای از حیات اقتصادی شهر از طریق سرمایه گذاری و ایجاد کارگاهها و کارخانه های جدید صنعتی آغاز می شود و رشد فیزیکی جمعیت تهران با این تمرکز گرایی همسو می گردد. مهمترین نمود و تظاهر رشد و توسعه تهران انهدام محیط طبیعی در تضعیف پتانسیل روستائی و تغییر فضائی و کالبدی چهره های روستائی بوده است.

اثرات توسعه تهران را در نواحی اطراف می توان از جنبه های مختلف بررسی نمود این تاثیرات مجموعه ای از اشکال فضائی و فعالیتهای انسانی را شامل می شد که هر کدام به طور جداگانه

قابل بررسی هستند. گسترش روابط تهران با مناطق دیگر کشور و شهرهای بزرگ و کوچک عملکرد شهری را افزایش داده و نیازهای فضائی و درون شهری را بالا برده است. محدودیت فضائی موجود در درون شهر فشارهای ناشی از آن را در نخستین مرحله به شهرها و روستاهای مجاور تهران منتقل می سازد چنین مکانیسمی اثرات متفاوتی بر نواحی روستائی اطراف شهر گذاشته است در این مدت روند توسعه تهران شهرهای اطراف به خصوص روستاهای مجاور را به شدت تحت تاثیر قرار داده است محلات مورد مطالعه (ده ونک و زرگنده) که از محله های کنونی شهر تهران هستند از جمله نواحی هستند که در فراز و نشیبهای گسترش تهران دچار تغییر و تحولاتی شده اند که امروزه تحت تسلط مطلق مادر شهر تهران درآمده اند.